

Motion till riksdagen 2023/24:691

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Särskilt cykelstöd för transport, rörelse och ökad folkhälsa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett system för cykelstöd (ett stöd för att köpa specialutformad cykel) på bästa sätt kan utformas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att prova, låna och hyra specialcyklar ska finnas för de som behöver det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Att fysisk aktivitet är enormt viktigt för välmående, hälsa och minskad sjuklighet har varit känt sedan länge. På senare tid har även kopplingen till den kognitiva förmågan alltmer lyfts fram. Mycket kvarstår dessvärre till dess att samhället är utformat för att verkligen gynna detta. Det gäller den fysiska utformningen av bostadsområden, vilka trafikslag som främjas, men även hur vården är utformad, skoldagens innehåll och så vidare.

Utmaningarna gäller även stödsystem. När man tittar på uppgifter om den fysiska hälsan hos personer med funktionsnedsättning är den betydligt sämre än hos befolkningen i övrigt. Det skiljer sig förstås åt beroende på vilken typ av funktionsnedsättning. Men om man som människa har vissa funktionsvariationer som gör det svårt att röra sig finns det desto större skäl att samhället både i sin fysiska utformning och via olika stödsystem i så hög grad som möjligt understödjer möjligheten att röra sig. Om man inte kan använda sina ben för att gå är det till exempel väldigt viktigt att på andra sätt ges förutsättningar för att kompensera bristen på den typen av vardaglig rörelse till annan rörelse.

En Stockholmsbo, Björn Billung, har gjort sig alltmer känd som förespråkare för så kallad elarmcykling, det vill säga möjligheten för en person som är rullstolsburen att

cykla med elförstärkning med armarna, samtidigt som rullstolen används. Han har under många år cyklat och transporterat sig på detta sätt i ur och skur, och han lyfter fram sin mycket goda kondition och kämpar hårt – både för att de fysiska underlagen ska bli bättre i den del av Stockholm där han bor och för att personer som inte själva kan cykla på grund av funktionsnedsättning borde kunna få bidrag till detta som ett hjälpmedel via regionen.

Cykel klassas ej som hjälpmedel

Reglerna för hjälpmedel skiljer sig åt i landet. För barn ingår cykel som ett fritidshjälpmedel, även om nivån på egenavgifter skiljer sig åt. För vuxna människor gäller dock inte detta. Vissa regioner har i viss mån börjat ge stöd för cykel, men det är i försiktig skala och ser olika ut i landet. Bristen är därmed skriande oavsett om man ser cykeln som ett fritidshjälpmedel eller ett sätt att transportera sig, eller både och. Det kan därmed konstateras att man kan få stöd till permobil eller elscooter där man i princip sitter helt orörlig men inte till möjligheten att ta sig fram via rörelse. Detta är ett allvarligt feltänk. Dessutom finns det en viktig trend i hela samhället för att möjliggöra cykling för fler.

Vi vill betona att cykeln som transportmedel helt har förbisetts för personer med funktionsnedsättning. Det behöver förändras. En elarmcykel kan ersätta många resor som annars hade skett med färdtjänst eller egen bil och kan samtidigt erbjuda större frihet.

Bilstöd finns redan – det är dags för ett cykelstöd

Samhället har sedan många år ett statligt system för bilstöd. Det ges enligt ett tämligen komplicerat regelverk för personer som har en varaktig funktionsnedsättning och har stora svårigheter att förflytta sig eller att åka med allmänna kommunikationer. Det är till för att köpa eller anpassa ett fordon efter personens specifika behov och du förutsätts köra bilen själv. Detta stöd är bra och viktigt för många människor, inte minst när du har barn, men vi tycker att det är dags att vi ser över hur ett system för cykelstöd skulle kunna utformas. Det bör gälla för personer som inte kan cykla på en vanlig cykel utan behöver en specialcykel till en högre kostnad. Förutom så kallade elarmcyklar som nämnts finns även andra typer av specialcyklar, till exempel kan personer med psykiska funktionsnedsättningar eller personer med synnedsättning ha stor glädje av en specialcykel där man kan medcykla med en annan person. För personer med väldigt dålig balans kan trehjulingar vara väldigt bra. För en del kan möjligheten att ibland låna eller hyra en specialutformad cykel vara fullt tillräckligt. För andra är en egen cykel en förutsättning och det måste finnas som en reell möjlighet, även om det förstås är helt rimligt att man betalar en viss del själv. I dag är det så pass dyrt att det bara är ett fåtal som beställer den typen av cyklar.

Cykelförbundet hade för ett antal år sedan ett projekt via bland annat Allmänna arvsfonden, Projekt paracykel, där ledordet var ”Alla kan cykla”. Det gick bland annat ut på att förespråka mer cykling och hitta samarbetsformer för detta via rehabilitering, friskvård och idrottsrörelser, men de upplevde också att draghjälpen var ganska dålig. Det påpekas ibland att det inte finns så mycket tryck i frågan, men självklart behöver

man pröva och kanske även motiveras till något man inte har trott varit möjligt. I denna fråga gäller det att skapa tillgång; efterfrågan lär komma successivt.

Vi tror att ett generellt cykelstöd parallellt med möjligheten att få pröva på cykling i olika former samt att kunna låna respektive hyra skulle kunna öppna en dörr till cykelglädje för flera, ett sätt att transportera sig som ger stor frihet, naturligtvis när det är självvalt, och samtidigt till en vardagsmotion som kan leda till väldigt stora vinster för samhället men i första hand för den enskilde. Vi ser stora vinster med att cykelstödet skulle vara statligt i likhet med bilstödet och därmed innebära att varje region inte skulle behöva ta fram egna regelverk. Ett alternativ är att bidra till centrala inköp.

Sedan 10–15 år finns det mycket bra elarmcyklar på marknaden och det finns människor som har en sådan ekonomi att de klarar att skaffa dem på egen hand. Men för de allra flesta är det en utopi. Vi vill att frågan snabbtreds, med en kostnadsberäkning, men även där vinsten i möjlig förbättrad hälsa och frihet för individen inkluderas.

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Daniel Helldén (MP)